

Tomáš Halík

Proslov na Růžovém paloučku 1. 7. 2018

Scházíme se v roce tragických i slavných výročí dějin naší země. Připomínáme si na tomto místě tvrdé doby sedmnáctého století, kdy křesťanství v naší zemi i náš národ byly rozdělené. Vlastně tehdy křesťanství a náš národ nebyly dvě oddělené entity. Někdejší napětí mezi křesťanskými církvemi je z velké části dnes překonáno. Myslím, že všichni lidé čistého a vnímavého srdce jsou vděční za to, že jsme do této těžké doby dostali velkou prorockou postavu papeže Františka, který svou velkorysou, všeobjímající láskou a oddaností věci evangelijní svobody pomáhá překonávat hranice nejenom mezi křesťanskými církvemi, ale i náboženstvími.

Dovolte, abych připomněl, že v tomto kraji po dlouhou dobu donedávna působil muž, který už před tímto pontifikátem hájil právě tyto hodnoty, které dnes šíří papež František. Mám na mysli Otce Františka Beneše, který nás opustil v tom roce mezi minulým a tímto setkáním na Růžovém paloučku. Těchto setkání se mnohokrát účastnil. Byl to člověk opravdu ekumenického ducha, laskavé vstřícnosti a odvahy překonávat všechny hradby předsudků. Podobně jako Ježíš ve své době narážel na farizeje, kterým slovo zákona bylo závaznější, než Boží láska. Tak jako papež František naráží na farizeje dnešní doby, tak i Otec František měl své nepřátele a v závěru svého života nesl mnohý kříž. Jeho památka nás zavazuje, abychom kráčeli společně dál, aby právě tento kraj, který byl v minulosti poznamenán tolika jizvami bolestné historie rozdělení křesťanů, byl velkou laboratoří všeobjímající ekumenické lásky.

Připomínáme si v tomto roce zrod moderní české demokracie. Jeden z otců této moderní demokracie, Tomáš Garrigue Masaryk, navazoval vědomě na tradici Komenského. Bylo mu zřejmé, že demokracie není jenom politický systém, ale je to kultura vztahů mezi lidmi – a že o tuto kulturu je třeba pečovat. A pečovat především tím, co chápal Komenský jako zásadní poslání, totiž rozvíjením vzdělanosti.

Demokracie může vést ke svobodné a spravedlivé společnosti jenom tehdy, jsou-li občané vzdělaní. Nemyslím tím, že jsou majiteli akademických diplomů, nýbrž to, že dokážou rozlišovat hodnoty.

Ano, v dnešní době jsou mnohé důvody k obavám. Pamatujeme na dvě osmičková výročí. Rok 1948 a rok 1968. V obou těchto letech mnozí lidé naivně uvěřili, že komunisté, když mluví o demokracii, svobodě a vlastenectví, tak to myslí vážně a poctivě. Ale oni lhali, vždy, když se dostali k moci, následovalo něco velmi tragického a zhoubného. Dnes znovu zdvihají hlavu a paradoxně se spojují s bohatými oligarchy a s krajní pravíci.

Mnozí se dnes obávají, zda nějakým způsobem se nevrací ona doba „normalizace“. Ta si ovšem nezasloužila název normalizace, protože bylo něčím hluboce nenormálním, když uprostřed Evropy, v zemi Husově, Komenského, Masaryka, Milady Horákové či Josefa Toufara lidé nedokázali rozlišovat hodnoty a nechali se svést demagogy a jejich falešnými sliby a lákavými hesly. Je třeba, abychom byli rozvážní, moudří, uvážliví, vzdělaní. Abychom velký dar a úkol, jímž jsou svobodné volby, dokázali naplnit odpovědně.

Kdyby dnes loď naší demokracie měla uváznout na mělčině a v bahně, pak už se nemůžeme vymlouvat na to, že jde o tlak nějakých mocností zvnějšku, nýbrž byli bychom sami vinni. Každý občan rozhoduje, každý spolurozhoduje o osudu a o budoucnosti této země – a to nejen vhozením lístku do volební urny. Každý je povinen kriticky přemýšlet a vážit své kroky, vážit svá slova, vážit své činy a vnášet do této společnosti to, co vede kupředu a ne dozadu. Je třeba se ve svém okolí postavit proti zaslepenosti, hrubosti, aroganci, sobectví a lhostejnosti.

Tenkrát v době Komenského byla Evropa tragicky rozdělena. Dnes jsme svědky jistě složitého, ale také nadějnějšího procesu sjednocení Evropy. A zvláště my křesťané bychom si měli uvědomit, že tento proces nemůže zůstat jen na rovině administrativní a ekonomické, že je třeba jej naplnit duchem. Ta dávná křesťanská Evropa středověku, christianitas, to už je neobnovitelná minulost. Křesťané mají být soli. Soli nemusí být strašně moc. Ale pokud ztrácí svou chuť, tak je celý pokrm nechutný. Síla křesťanství není v počtu, ale v kvalitě, ve věrnosti těm velkým hodnotám, které nám byly svěřeny.

Dnes se k těmto hodnotám, které zosobňoval velký učitel národů Jan Amos Komenský, můžeme hlásit přes hranice církví, konfesí a nejrůznějších myšlenkových směrů. Ale je třeba se k nim nejenom slovně hlásit, nýbrž skutečně je rozvíjet.

Náš svět dnes ohrožuje nebezpečná morální nemoc podobná těm, které zplodily totalitní režimy v minulosti. Je to infekční nemoc populismu. Mnohé lidi zachvacuje pocit znejistění, ztráty identity, strachu z komplikovaného světa, ve kterém žijeme. Pak ovšem přicházejí populisté a demagogové, kteří zneužívají tento strach, vydávají se za zachránce. Tak přicházejí k moci lidé velmi nekvalitní a nebezpeční. Toho jsme svědky na různých místech planety, nejenom u nás.

A právě proti černé vlně populismu je třeba postavit etické zakotvení, vzdělanost, kritické myšlení a věrnost těm skutečně nosným mravním ideálům, ze kterých naše země a její kultura vyrůstala.

Ano, dnes jsme na mělčině, ale je třeba se z té mělčiny, z toho bahna dostat. Je třeba dbát na to, aby loď české demokracie zajela na hlubinu, aby plula správným směrem. Za to neseme všichni spoluzodpovědnost. Každý z nás něco vyzařuje do svého okolí. Uvědomme si to tady na Růžovém paloučku a připomínejme si to každý den v našem všednodenním životě.

Mons. prof. PhDr. Tomáš Halík, Th.D.
<http://halik.cz/cs/>

